Lugupeetud koosviibijad,

Iseseisvuse taastamise järgset Eesti kaitseväge on paljuski vorminud välismissioonid, neist Iraak ja Afganistan on olnud meile ränkade kaotustega.

Sel aastal tähistame neljandat korda Eesti kaitseväe ja Kaitseliidu veteranide tunnustamiseks mõeldud päeva ja kanname solidaarsuse märgiks rinnas sinilille märki. Homne päev on meenutus ja tunnustus Eesti eest sõdinud meeste ja naiste vaprusele.

Tunnen Vabariigi Presidendina, riigikaitse kõrgema juhina, ja ka lihtsalt kodanikuna uhkust meie kaitseväe üle. Olen nii kuulnud kui ise kogenud meie kaitseväelaste professionaalsust ning pühendumust.

Olen kümnel ametiaastal saatnud Paldiskist teele kõik välismissioonid, pidades seda oma kohuseks. Kui kodanik teenib riiki, siis peab kodanik ka teadma, et riik tema panust väärtustab. Tänagi soovisin sõduriõnne peagi Lõuna-Liibanoni suunduvale üksusele.

Eesti riigikaitse on hästi hoitud ja arendatud. Koalitsioon ja opositsioon on olnud ühtsed sõjalise riigikaitse tugevdamisel. Siin ei ole keegi proovinud päevapoliitikast endale või oma erakonnale punkte noppida. Loodan, et selline riigimehelikkus kestab ka edaspidi.

NATO toel ja Eesti sihikindluse tulemusel on viimase paari aastaga meie kaitsepoliitika saavutanud ühe olulise eesmärgi: liitlaste üksused on Eestis kohal. Itaalia, Saksamaa, Belgia, Hispaania ja teised Euroopa liitlased – nemad on solidaarsed meie julgeolekumuredega, mis muudab iseenesest mõistetavaks meie solidaarsuse ka nende murede suhtes. See on elementaarne.

Üks julgeolekumure on mul veel hingel. Kui me räägime riigi kaitsest, ja siin ma kasutan seda sõna lahku kirjutatuna, siis me räägime ka sisejulgeolekust.

Sisejulgeolek on osa meie laiapindsest riigikaitsest. Eesti väline kest ehk sõjaline kaitse on tugev, kuid sisemus – sisejulgeolek – on praegu pehmem, mis nõuab järgmiste aastate eelarvete tegemisel siseturvalisust toetavaid otsuseid.

Ressursside veel õhukesemaks lõikamine oleks vastututustundetu. Politseinikud, piirivalvurid ja päästjad vajavad teadmist, et riik, keda teenitakse, ei suhtu raamatupidajaliku külmusega oma korrakaitsjate muredesse. Nemad hoiavad meie kõigi igapäevast ja käegakatsutavat turvatunnet.

See, et Eesti on kaitstud, ei ole meile lihtsalt sülle kukkunud. Meie ees pole olnud vilkuvate tuledega märgistatud üht ja õiget Arkaadia teed. Hargnevatest teedest oli meil endil tarkust valida see, mis tõi meid siia.

Edasi liikumisel tuleb hoida fookus jätkuvalt Eesti sõjalise võime arendamisel ja kaitsekulutused tasemel, mis ei saa praegusest allapoole langeda; keskenduda sisejulgeolekule ja selle rahastusele; ning panustada julgeolekusse mujal maailmas.

Daamid ja härrad.

Olen kümne aasta jooksul palju rääkinud kodanikuühenduste tähtsusest ja vajalikkusest demokraatias. Vahepeal oleme näinud, kuidas rahva enesealgatusel – vabakonnal – on aina suurem roll Eesti elu korraldamises.

Palju on võrreldes kümnendi taguse olukorraga muutunud. Ja täpselt nii, nagu ise lootsin – algatajaks ja vedajaks on olnud inimesed ise. Mitte riik. Riik on asjaga kaasa tulnud. Võib-olla mitte piisava innukusega, aga mööngem, et ka valitsuse ja riigi suhtumine vabakonda on pöördumatult muutunud. See aga ongi vabakonna olemus – vabalt tegutsevate inimeste omaenda algatus. Olgu siis jutt linna-asumite ja külade seltsidest, ülemaailmseks kasvanud "Teeme ära!" algatusest või haavatud ja hukkunud kaitseväelaste laste toetuseks loodud Carolin Illenzeeri fondist.

See näitab Eesti ühiskonna kasvamist tervikuna – kuigi kaitseväelased on sõtta saadetud riigi poolt, on märkimisväärne, et kodanikud ise on omal algatusel pannud õla alla selleks, et meie vormikandjaid toetada ja abistada.

Tänasegi õhtusöögi tulu läheb Carolin Illenzeeri Fondi – teenistuses langenud või vigastada saanud kaitseväelaste laste hariduse ja huvitegevuse toetuseks. Neid lapsi on tänaseks 52. Neist kaks on juba ülikoolis, üks nendest läheb sügisel Šotimaale keemiat õppima. Suurt rõhku pannakse laste huvitegevusele: muusikakool, spordikoolide trennid, keeleõpe.

Daamid ja härrad.

Eelolev sügis toob Eestile uue presidendi. Vabariigi Presidendil on põhiseadusest tulenevalt kaks tähtsat ülesannet, millest mööda minna ei saa: ta on riigikaitse kõrgem juht ja esindab Eestit rahvusvahelises suhtlemises.

Arvestades mis toimub meie ümber viimastel aastatel, eriti alates 27. veebruarist 2014, mil Krimmi annekteerimisega varises kokku senine julgeolekuarhitektuur ja et me ei ole üksik saar keset turvalist merd, peab uuel riigipeal olema kindlasti teadmine, kuidas nende valdkondade eest seista.

Jah, riigipea peab aduma, mis toimub riigis, ja sekkuma, kui näeb põhiseaduse rikkumist või ebaõiglust, tal peab olema visioon paljudes siseriiklikes valdkondades. Olen sellega nõus. Küll aga ei saa ma aru, mida tähendab näiteks soovitus, et president peaks olema läbilõige ühiskonnast või et ta peaks olema tugev ainult sisepoliitikas.

Olen kindel: välis- ja julgeolekupoliitika ning riigikaitse peavad – justnimelt peavad – olema presidendi töölaua tähtsaimal kohal. See on põhiseadusega antud riigipea ametijuhend. Eesti vajab välispoliitiliselt mõtlevat presidenti, kes ei loe kohtumistel vaid jutupunkte, vaid teeb Eesti rahvusvaheliselt suuremaks.

Ma tahan, et presidendi kandidaadid – kui nad ükskord tõesti olemas on – selgitaksid Riigikogu liikmetele ja kui asjade kulg seda nõuab, siis ka valijameestele, kuidas nemad näevad Eesti

riigikaitset, Eesti välis- ja julgeolekupoliitikat.

Järgmisel Vabariigi Presidendil peavad selles valdkonnas olema vastused enne 10. oktoobrit, kui ta parlamendi ees ametivande annab. Meil kõigil on õigus neid vastuseid ka kuulda.

Head sõbrad,

Eesti julgeolek algab meie enda tarkusest.

Ma tunnustan neid, kes Eesti elu paremaks muudavad.

Ma tänan südamest neid, kes on pühendunud riigikaitsele – kaitseväelasi, kaitseliitlasi ja nende perekondi.

Hoidkem ja kaitskem Eestit.

Elagu Eesti.